

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2017-03-14
Stockholm

Mål nr
M 2449-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-02-17 i mål nr M 2298-15,
se bilaga A

KLAGANDE

Northland Resources AB:s konkursbo

Ombud: ML

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län
2. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
3. Plan- och miljönämnden i Pajala kommun

SAKEN

Ansökan om ändring av villkor i tillstånd för provbrytning av järnmalm vid Stora
Sahavaara i Pajala kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver punkten B i mark- och miljödomstolens
domslut.

Dok.Id 1322831

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Den 24 januari 2007 meddelade miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen i Norrbottens län tillstånd för provbrytning av järnmalm vid Stora Sahavaara i Pajala kommun (provbrytningstillståndet). Provbrytningstillståndet förenades med villkor om att provbrytningsområdet skulle vara efterbehandlat inom viss tid (villkor 4) samt villkorades av att verksamhetsutövaren ställde en ekonomisk säkerhet om 100 000 kr. Northland Resources AB ansökte i december 2012 om ändring av villkor 4 i provbrytningstillståndet. Den 2 oktober 2014 ändrade mark- och miljödomstolen nämnda villkor så att tiden för efterbehandling av provbrytningsområdet förlängdes. Mark- och miljödomstolen höjde även den ekonomiska säkerheten till 200 000 kr.

Den 8 december 2014 gick Northland Resources AB i konkurs. Konkursboet ansökte i oktober 2015 om ändring av villkor 4 i provbrytningstillståndet så att tiden för efterbehandling av provbrytningsområdet skulle förlängas ytterligare. I yttrande över konkursboets ansökan begärde Länsstyrelsen i Norrbottens län och Plan- och miljönämnden i Pajala kommun att även föreskriften om ekonomisk säkerhet skulle ändras respektive ses över. Northland Resources AB:s konkursbo motsatte sig en höjning av den ekonomiska säkerheten. Mark- och miljödomstolen ändrade villkor 4 i enlighet med konkursboets yrkande och höjde därutöver även den ekonomiska säkerheten till 350 000 kr.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Northland Resources AB:s konkursbo (konkursboet) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva punkten B om höjd ekonomisk säkerhet i mark- och miljödomstolens domslut.

Länsstyrelsen i Norrbottens län och Plan- och miljönämnden i Pajala kommun har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Konkursboet har anfört bl.a. följande till stöd för sin talan: Det saknas rättsligt stöd för att ställa krav på ökad säkerhet i en situation som den aktuella, dvs. då en ansökan om villkorsändring skett för att det ska finnas en tidsmässig möjlighet att efterbehandla verksamheten. Kostnaderna för efterbehandling kommer att överstiga den ställda ekonomiska säkerheten, men det har inte skett någon förändring av de faktiska förhållandena sedan säkerheten höjdes år 2014. Den bedömning av säkerheten som då gjordes borde därför fortfarande vara godtagbar. Inte heller finns det någon utredning som visar att en större ekonomisk säkerhet behövs av miljöskäl. Eftersom konkursboets medel ändå ska användas för efterbehandling finns det inte något behov av att en större säkerhet ställs. Tvärtom skulle det riskera att leda till en oordnad avveckling av konkursboets verksamhet, vilket kan få såväl miljömässiga som praktiska konsekvenser.

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande: Såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen godtog bolagets ansökan om mildring av villkor 4 under förutsättning att den ekonomiska säkerheten höjdes. Prövningen i målet ska omfatta de frågor som har behandlats i ärendet och de för tillståndet relevanta sambanden. Villkor 4 innebär en tidsmässig begränsning av provbrytningstillståndet och den ekonomiska säkerheten är en integrerad del av nämnda tillstånd. Det finns därför ett tekniskt och miljömässigt samband mellan villkor 4 och den ekonomiska säkerheten. Den ekonomiska säkerheten bör prövas och regleras vid beslut om justering av tillståndstiden. Att säkerhetens belopp höjts vid omprövningen är en konsekvens av att bedömning gjorts i ljuset av nya omständigheter, t.ex. att genomförandet av efterbehandlingsåtgärder skjuts på framtiden och att nya för efterbehandling försvårande omständigheter uppdragas. Den beslutade ekonomiska säkerheten ligger inom de gränser som konkursboet har angett som rimliga.

Nämnden har anfört bl.a. följande till stöd för sin talan: Säkerheten måste vara så stor att den täcker de kostnader som kan uppstå vid en efterbehandling. Vid efterbehandling av provbrytningsområdet ska bl.a. en efterbehandlingsplan tas fram, det vattenfyllda gruvhålet torrläggas, vatten ledas bort samt omfattande gräv- och schaktningsarbeten utföras. Eventuellt kan externa massor behövas. Dessutom ska ny skog planteras. Kost-

naderna bedöms överstiga den tidigare ställda säkerheten. En höjning av beloppet till åtminstone 350 000 kr bedöms därför som motiverat.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har fått möjlighet att yttra sig.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om det var rätt av mark- och miljödomstolen att ändra föreskriften om ekonomisk säkerhet trots att sökanden, dvs. konkursboet, inte yrkat någon ändring i den delen.

Vid prövning av en ansökan om villkorsändring ska domstolen endast pröva om villkoret ska ändras på det sätt som sökanden har yrkat (se 17 kap. 1 § rättegångsbalken och 4 kap. 1 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar, LOM). Vid överprövning av en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har det dock ansetts finnas ett visst utrymme för överinstansen att vid ett bifall till överklagandet göra även andra ändringar än sådana som klaganden i strikt mening har yrkat, om det behövs för att bifallet ska få ett lämpligt innehåll. Utrymmet är dock begränsat till sådana ändringar som har ett rättsligt eller sakligt samband med den yrkade ändringen samt som rör samma del av målet och som kan ses som en följd av överklagandet (NJA 2010 s. 690). Mark- och miljööverdomstolen anser att detsamma bör gälla vid prövning av en ansökan om villkorsändring enligt 24 kap. 8 § miljöbalken. Det innebär att föreskriften om ekonomisk säkerhet endast kunde ändras på det sätt som skett om behovet av ändringen var en följd av att konkursboets ansökan om villkorsändring bifölls, dvs. en konsekvens av att tiden för efterbehandling av provbrytningsområdet förlängdes.

Syftet med den ekonomiska säkerheten är att säkerställa att provbrytningsområdet kan efterbehandlas på ett acceptabelt sätt (jfr prop. 1997/98:45 del 2 s. 148 och prop. 2004/05:129 s. 77). Parterna är ense om att kostnaderna för att efterbehandla provbrytningsområdet kommer att överstiga den ställda ekonomiska säkerheten. Bolaget har dock uppgett att några faktiska förhållanden inte har ändrats sedan den ekonomiska säkerheten höjdes år 2014. Länsstyrelsen, som har påstått att en höjning av den ekonomiska säkerheten är en konsekvens av att efterbehandling skjuts på framtiden, har

inte pekat på någon omständighet som innebär att en förlängning av tiden för efterbehandling medför att kostnaderna för efterbehandling ökar. Inte heller nämnden har pekat på någon sådan omständighet. De efterbehandlingsåtgärder som nämnden har räknat upp är i stället sådana som bör utföras oavsett när efterbehandlingen ska vara slutförd. Det har alltså inte framkommit i målet att behovet av en större ekonomisk säkerhet är en följd av att tiden för efterbehandling förlängts. Det saknades därför förutsättningar för mark- och miljödomstolen att ändra föreskriften om ekonomisk säkerhet i samband med prövningen av konkursboets ansökan om ändring av villkor 4. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas i den del den avser den ekonomiska säkerheten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 11 april 2016.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengardten, hovrättsrådet Johan Svensson och tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson, referent.

Föredragande har varit Maria Göransson.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-02-17
meddelad i
Umeå

Mål nr M 2298-15

SÖKANDE

Northland Resources Aktiebolags konkursb

Ombud: ML

MOTPART

1. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
2. Länsstyrelsen i Norrbottens län
3. Pajala kommun
Plan- och miljönämnden

SAKEN

Ansökan om ändring av villkor i tillstånd för provbrytning av järnmalm vid Stora Sahavaara, Pajala kommun

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Norrbottens läns (miljöprövningsdelegationen) beslut den 24 januari 2007 i ärende 551-20206-06, och mark- och miljödomstolens dom den 2 oktober 2014 i mål nr M 3131-12, föreskriver mark- och miljödomstolen följande.

- A. Första meningen i villkor 4 om efterbehandling ska ha följande lydelse (ändring kursiverad):

Dok.Id 249531

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

4. Om gruvverksamhet i provbrytningsområdet inte har påbörjats inom sju år från lagakraftvunnet beslut om provbrytning, skall provbrytningsområdet vara efterbehandlat inom *elva år* från lagakraftvunnet beslut om provbrytning.

- B. Första meningen i föreskriften om säkerhet ska ha följande lydelse (ändring kursiverad):

Tillståndets giltighet är beroende av att bolaget ställer säkerhet i form av en bankgaranti eller ett spärrat bankkonto till ett belopp av *trehundrafemtio tusen kronor (350 000 kr)*.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Norrbottens län, miljöprövningsdelegationen, meddelade i beslut den 24 januari 2007 Northland Exploration Sweden AB tillstånd för provbrytning av järnmalm vid Stora Sahavaara, Pajala kommun. Som villkor 4 för tillståndet föreskrevs att om gruvverksamhet i provbrytningsområdet inte påbörjats inom fem år från lagakraftvunnet beslut om provbrytning, skulle provbrytningsområdet vara efterbehandlat senast sju år från beslutet. I beslutet uppställdes som förutsättning för tillståndets giltighet krav på att bolaget ställer ekonomisk säkerhet om 100 000 kr. Beslutet vann laga kraft den 27 februari 2007.

Northland Resources AB ansökte i juni 2011 hos mark- och miljödomstolen om tillstånd att få anlägga och driva Tapuli och Sahavaara gruvor (mål nr M 1666-11).

I december 2012 ansökte Northland Resources AB, med stöd av 24 kap. 8 § miljöbalken, om villkorsändring av villkor 4 i ovan angivet provbrytningstillstånd och begärde, med stöd av 21 kap. 3 § miljöbalken, gemensam handläggning med mål M 1666-11. Northland Resources AB meddelade den 24 september 2014 tillsynsmyndigheten att Northland Resources AB är verksamhetsutövare för den tillståndsgivna provbrytningen. Villkoret ändrades av mark- och miljödomstolen genom dom den 2 oktober 2014 på så sätt att om gruvverksamhet inte påbörjats inom sju år från lagakraftvunnet beslut om provbrytning skulle provbrytningsområdet vara efterbehandlat senast nio år efter beslutet, dvs. den 27 februari 2016. Beloppet för den ekonomiska säkerheten höjdes samtidigt till 200 000 kr.

Den 8 december 2014 gick Northland Resources AB i konkurs och konkursboet som övertagit talan i mål M 1666-11 har den 1 oktober 2015 på nytt ansökt om ändring av villkor 4 i tillståndet för provbrytningen vid Stora Sahavaara. Ansökan lämnades även denna gång och av samma orsak som vid föregående tillfälle in till mark- och miljödomstolen.

Den 5 februari 2016 återkallade Northland Resources AB:s konkursbo (konkursboet) talan i mål M 1666-11. Målet har ännu inte avslutats.

YRKANDE M.M.

Konkursboet yrkar som det slutligen formulerats att villkor 4 i tillståndet till provbrytning ändras på följande sätt (ändring kursiverad).

Om gruvverksamhet i provbrytningsområdet inte har påbörjats inom sju år från lagakraftvunnet beslut om provbrytning, skall provbrytningsområdet vara efterbehandlat inom *elva år* från lagakraftvunnet beslut om provbrytning.

Som skäl för ansökan angavs ursprungligen att tillståndsprocessen i mål M1666-11 inte kunnat avslutas och att Northland Resources AB gått i konkurs. Konkursboet har därefter fört förhandlingar i syfte att kunna sälja gruvverksamheten för fortsatt drift. Om gruvverksamhet skulle kunna komma till stånd kunde dock inte bedömas vid tillfället för ansökan om villkorsändring. Mot bakgrund av den osäkerheten hade någon efterbehandling av provbrytningsområdet ännu inte påbörjats.

Konkursboet har därefter redovisat en beskrivning av hur efterbehandlingen ska genomföras och motiverat tidsåtgången med att plantering av tallplantor bör ske först under sommaren eller hösten 2017 för att eventuella sättningar efter återställningen av området, som i huvudsak kommer att genomföras under 2016, ska kunna justeras först.

Konkursboet har vidare angett att man har för avsikt att utföra alla de arbetsmoment som beskrivits ovan med egen personal förutom grävningsarbetet. Grävningsarbetet kommer att upphandlas av konkursboet. Mot bakgrund av att upphandlingen inte utförts ännu och konkursboet inte medverkat när arbetet inför och vid provbrytningen utförts så har konkursboet svårt att uppskatta kostnaden för arbetet.

Beträffande behovet av ekonomisk säkerhet och den ekonomiska säkerhetens storlek har konkursboet även angett bl.a. följande. I dagsläget finns en säkerhet om 200 000 kronor på ett spärrat konto. Såsom framgår av tidplanen är efterbehandlingen planerad att inledas under våren 2016. Det aktuella provbrytningsområdet bedöms inte innebära någon risk för miljön. Såvitt avser verksamheten i Tapuli

kommer det dock behövas flera åtgärder för att kunna dels innehålla villkoren i det befintliga tillståndet och även för att inleda en efterbehandling. Kostnaderna för efterbehandling kommer överstiga de medel som finns avsatt som säkerhet för detta och även de medel som konkursboet har till sitt förfogande. Detta medför att staten kommer behöva bära en större del av efterbehandlingskostnaderna vid en avveckling. Innan en finansieringsmodell avseende efterbehandlingen kunnat utarbetas kommer dock konkursboet att behöva ha medel tillgängligt för att kunna innehålla tillståndsvillkoren och även för att påbörja efterbehandling. Huruvida det är mest angeläget att då genomföra åtgärderna i Sahavaara provbrytningsområde eller Tapuli gruvområde bör vid den tidpunkten bestämmas av konkursboet i samråd med länsstyrelsen och Pajala kommun. Konkursboets medel, efter avdrag för konkurskostnader, kommer att nyttjas till efterbehandling av provbrytningsområdet och gruvområdet i Tapuli om en försäljning av verksamheten inte kommer till stånd. Sannolikheten att konkursboet inte kommer att utföra efterbehandling av områdena intill dess att konkursboets medel är slut är obefintlig. Mot bakgrund härav saknas skäl att konkursboet ska ställa ytterligare säkerhet. Skulle domstolen finna att en höjning ska ske så är inte arbetet som ska utföras mer omfattande än att en säkerhet om 300 000–400 000 kronor ska anses tillräcklig.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har i yttrande angett att myndigheten inte har något att erinra mot den aktuella villkorsändringen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) har i yttrande i huvudsak angett följande. Länsstyrelsen finner att bolagets ansökan om ändring av villkor kan beviljas. Länsstyrelsen föreslår följande tillägg till villkor om efterbehandling av provbrytningsområdet.

- Bolaget ska ställa en ny ekonomisk säkerhet om 350 000 kronor.

Den ekonomiska säkerhet som ställts för provbrytningen i Sahavaara omfattar ett belopp om högst 200 000 kronor och är i form av en pantsättning. Länsstyrelsen har gjort en förnyad bedömning av förmodade kostnader och de tekniska

förutsättningarna för efterbehandlingen av området. Även det bolaget framför i yttrande – i sammanfattningen av bedömd kostnad för efterbehandling – styrker länsstyrelsens uppfattning att säkerheten bör höjas till ovan nämnda belopp.

Plan- och miljönämnden, Pajala kommun (nämnden), har i yttrande i huvudsak angett följande. I den senaste inlagan från bolaget finns ett yrkande om förlängning av tiden för efterbehandlingen till den 27 februari 2018. Anledningen är att bolaget bedömer att det kommer att behövas mer tid för att kunna genomföra återställningen av området på ett bra sätt. Som skäl för förlängningen har bolaget anfört praktiska svårigheter att få efterbehandlingen klar inom den utsatta tiden.

Vid inspektion på provbrytningsområdet har tillsynsmyndigheten konstaterat att någon ansats till att påbörja efterbehandling av området inte har vidtagits, trots att tidsfristen för återställningsarbeten ännu inte förlängts. De praktiska svårigheterna att hinna med efterbehandlingen inom den utsatta tiden grundar sig således i bolagets underlåtenhet att planera för och genomföra efterbehandlingen inom den av tillståndet reglerade tidperioden. Yrkandet om att efterbehandlingen ska vara klar senast den 27 februari 2018 bör därför avslås. Om mark- och miljödomstolen medger förlängning av tidsfristen bör denna som längst sättas till 1 oktober 2017. Detta eftersom det inte kommer vara praktiskt möjligt att genomföra skogsplanteringen under senhösten och vintern. Nämnden vidhåller tidigare yrkande om att nivån på den ställda säkerheten bör ses över av mark- och miljödomstolen.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att tidpunkten för efterbehandling av det tillståndsgivna provbrytningsområdet med givna förutsättningar behöver och bör flyttas fram. Länsstyrelsen har inte motsatt sig en ändring i enlighet med vad bolaget yrkat medan nämnden i första hand har motsatt sig ändring och i andra hand angett att tidsfristen för när området ska vara efterbehandlat som längst bör sättas till den 1 oktober 2017. Mark- och miljödomstolen har förståelse för nämndens inställning att inget efterbehandlingsarbete ändå kan genomföras under senhösten 2017 eller vintern 2017/2018 men domstolen ser ingen direkt nackdel

med att tidsfristen sätts i enlighet med konkursboets yrkande. Det kan också vara en fördel om slutbesiktning av genomförd efterbehandling sker först under våren 2018. Då kan kontroll av eventuella nya sättningar genomföras efter ytterligare en vinter och vid behov justerande åtgärder föreskrivas. Tidpunkten flyttas därför fram till den 27 februari 2018.

Vad gäller den ekonomiska säkerhetens storlek har såväl länsstyrelsen som nämnden ansett att säkerheten behöver justeras upp. Det finns osäkerheter i kostnadsbedömningarna och något egentligt underlag för att göra en säkrare beräkning har inte redovisats. Konkursboet har i och för sig motsatt sig en höjning av beloppet och redovisat skäl för det men samtidigt angett att om domstolen skulle finna att en höjning ska ske så är inte arbetet som ska utföras mer omfattande än att en säkerhet om 300 000–400 000 kronor ska anses tillräcklig. Domstolen finner med beaktande av de omständigheter som föreligger att säkerheten ska höjas till det belopp länsstyrelsen föreslagit, dvs. till 350 000 kronor. I enlighet med vad som föreskrivs i tillståndet ska länsstyrelsen pröva om den nya säkerheten kan godkännas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 9 mars 2016.

Lisa Hedlund

Erik Olauson

I domstolens avgörande har tf. rådmannen Lisa Hedlund och tekniska rådet Erik Olauson deltagit.